

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Marčinski: na Zdravstveno drvarje (Ivan Či-
cač) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol
leto, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cien-
go \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; na In-
centive \$9.00.

Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cienzo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Come oglaševati po dogovoru. — Rokopisi ne
vrnejo.

Advertising rates on agreement. — Manu-
script will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Se eden film iz Jugoslavije
Chicago. — Cunardova paro-
brodna družba naznanja, da bo
od srede oktobra do srede no-
vembra na razpolago jugoslo-
vanskim organizacijam v Ame-
riki nov film iz Jugoslavije, ki
se imenuje "Od Atlantika do
Jadrana". Film je v štirih de-
lih, predvajanje traja 45 minut
in je fotografsko zelo dober.
Cunardova družba aranžira
predvajanje tega filma brez-
plačno za vse organizacije, ki ga
hočejo imeti. Razume se, da
film služi v reklamo tej družbi.

Avina nesreča

Cleveland. — Avto je do smr-
ti povozil Mihaela Cariča, sta-
rega 44 let.

Nov grob

Cleveland. — V bolnišnici je
umrla Silvija Marolt, stara 26
let in samska.

Zogarska zvezda

Chicago. — Čikaška Tribune
je imela te dni daljše poročilo
v svojih sportnih kolonah o Joe
Kuhlu, slovenskem junaku base-
balla, ki se razvija v zvezdnika
v tem sportu. Kuhel je bil ro-
jen v Clevelandu leta 1906 in
zdaj živi v Kansas Cityju. Je
profesionalen igralec in potuje
s skupino Senatorji.

Streljanje v pijanosti

Blaine, O. — Pred kratkim je
rojak Logaj streljal na rojaka
R. Vidmarja in ga težko ranil.
Vidmar se nahaja v težkem po-
ložitju v bolnišnici. Kakor poro-
čajo, je bila pijača glavni
vzrok.

"Bombe" še vedno misterij

Cleveland. — Tri bombe, ki
so pred desetimi dnevi padle v
uredništvo in tiskarno Ameriške
Domovine, še niso pojasnjene.
Policija menda še vedno išče
sled.

Nira še ni povečala na-
kupno sile ljudstva

Uposlitev dveh milijonov delav-
cev ni spremenila situacije,
pravi Dewey

Washington, D. C. — (FP) —
John Dewey, predsednik Ljud-
ske lobije, pravi v izjavi, da se
kupna sila velikega dela ameri-
škega naroda ni povečala kljub
Niri in je na isti stopnji kot je
bila v maju, čeprav je od ti-
stega časa dobilo krog dva mi-
lijona delavcev delo in zaslužek.
Vzrok je v tem, ker so cene ži-
ljenskih potrebščin poskočile
in ker so državne in federal-
na vlada naložile davek na blago,
katerega morajo plačevati
konzumenti.

"Inflacija cen za poljedel-
ske pridelke, na katero se vlada
pripravlja, bo zahtevala višje
apropriacije za vzdrževanje
brezposelnih prihodnjo zimo,"
pravi Dewey. "Od te inflacije
pa ne bodo imeli koristi farma-
ri in delavci v tovarnah in rud-
nikih, temveč lastniki sredstev
produkcije. Tudi srednji sloj
bo moral nositi velik del stro-
škov inflacije, kar bo morda
pognalo ta sloj v učinkovito e-
konomske in politične akcije, da
reši sam sebe pred tragedijo
blazne ekonomske politike."

Mladi brezdomci nadlegujejo
Pittsburgh

Pittsburgh, Pa. — Trikrat
večje število mladih brezdom-
cev je prišlo v Pittsburgh odkar
traja "new deal" ko v isti dob
lanskega leta, poroča Travelers
Aid. Med temi je tudi mnogo
ženak, ki se vozijo na tovarnih
vlakih z moškimi, dostavila po-
ročilo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Slovenska radijska ura

Chicago. — Ker mi delavke
razmere dopuščajo in imam do-
sti prisiljenega prostega časa za
premišljevanje, naj mi bo dovo-
ljeno, da izrazim svoje misli dru-
gim v premislek. Sem namreč
mnenja, da več glav več ve, po-
sebnost, če se misli sežejo v ko-
rist, ali pa tudi škodo, ne samo
posameznika, pač pa širše jav-
nosti.

NRA je v ameriški admini-
straciji še takorekoč v povojih,
vendar kaže znake napredka in
želeti je le, da dobi ljudsko za-
panje, tako med kapitalisti kot
delavci, ker po mojih mislih, če
si hočemo razmere preurediti, je
potrebna splošna kooperacija
vseh stanov. Pri čitanju raznih
listov, ki mi pridejo v roke, sem
pa opazil, da v tako zvanih "ka-
pitalističnih" listih — ne vseh —
se piše in propagira od gotovih
strani v smešnem tonu proti ad-
ministraciji. Kar pa se tiče de-
lavskih listov, se mi zdi, da ho-
čejo v največ slučajih takojšnje-
ga rezultata obljub iz programa,
katerega si je začrtala NRA.

Upati je, da se v doglednem
času s pomočjo energičnih na-
stopov vseh, ki želijo deželi in
prebivalstvu boljših časov, omo-
goči, da dobi ameriški delavec
svoje zadoščenje od strani ka-
pitala v prošlosti in za potrditvi-
vo prenašanje v brezdelju in po-
manjkanju vsega, ki je na drugi
strani v izobilju.

Po zakonih vključenih v pro-
gramu NRA, je delavstvu dana
prilika do organiziranja kakor še
nikdaj prej v zgodovini Ameri-
ke. Če bomo delavci rabili svoj
razum, je upati, da se v organi-
zacijah izpopolnimo in se s tem
rešimo nadaljnjega izkoriščanja
kar bo dalo povod za samozave-
stni nastop v perečih vprašanjih
bodočnosti. Priznam sicer, da i-
mam v tej deželi razne predsod-
ke v marsičem, za katere pa je
v največ slučajih odgovorna na-
ša vzgoja. Pri tem, da pišem
"naša", ne mislim samo Sloven-
cev — oziroma Jugoslovancev —
pač pa vse prizadete narodnosti.
Ker pa si v tisku posameznih
narodnostih ubijajo glavo z raz-
mišljanjem gotovi ljudje posa-
meznost, upam, da bomo tudi Slo-
venci zmogli prispevati potem
našega tiska kako dobro idejo za
korist nas vseh, ki smo toliko
srečni, da živimo v deželi, ki ima
vsega v izobilju. Torej ni vzro-
ka, da bi bili primorani stradati
kruha, živeti v brlogu, zmrzova-
ti ter se oblačiti v listnate cun-
je.

Kakor sem že v zgornjih vrsti-
cah omenil, je predvsem za do-
sego gotovih ciljev potrebna za-
vest, tako posameznikov kakor
tudi v skupnem nastopu pri
vprašanjih, ki se tičejo posamez-
nikov kot skupnosti.

Zavest pa se najlože pokaže s
tem, da se v prvi vrsti medse-
bojno sporazumemo in skušamo
z zmernimi argumenti rešiti se
raznih predsodkov, paziti in pre-
studirati aktivnosti naših soso-
dov z zavestjo, da so tudi oni u-
pravičeni prispevati dela za raz-
voj in povzdigo aktivnosti, kate-
re so namenjene v korist skup-
nemu napredku človeškega raz-
voja.

V času, v katerem živimo, nam
je s pomočjo znanosti in moder-
ne tehnike omogočeno, da se po-
služujemo lahko raznih pripo-
močkov v dosegu teh namenov.
Med zadnjimi, oziroma najna-
prednejšimi pripomočki imamo
tudi radio, katerega pa se Slo-
venci nekako bojimo. Sklepam
pač iz tega, ko v prostih urah
sedim pri prejemniku in obra-
čam naprej in nazaj, pa nisem
toliko srečen, da bi slišal sloven-
ski program. Človek, se mi zdi,
vse nekaj boljše uživa kar mu je
danega v krogu svojih domačih.
Tako se mi zdi, ako bi slišal ra-
dijski program izvajan v slo-
venskem jeziku, da bi užival in
tudi razumel pomen veliko bolje,
kot pa, če se isti izvaja v jezi-
kih, čeravno razumljivih, vendar
nam tujih. In takih Slovencev,
oziroma Jugoslovancev, je po mo-
jem mnenju veliko več kot si po-
samezniki misli. Sicer je nekaj
naselbin, ki se zanimajo, da s tem
najbolj modernim pripomočkom
skušajo širiti kulturo in znanost
med našimi rojaki. V Chicago
pa smo v tem oziru, po mojem
mnenju, premlati. Sicer se je že
poskušalo, pa ni (po zahtevi pri-

zadetih) bilo uspeha. Če sem
prav informiran, je denuncijan-
stvo tudi igralo precejšnjo vlogo,
kar je vse graje vredno.

S tem, da prvi poizkus ni bil
uspešen, pa še ni rečeno, da čika-
ška naselbina, kjer se nahajajo
glavni uradi podpornih, kulturnih
in drugih organizacij naše narod-
nosti, ne bi mogla poskusiti znova
in doseči sijajne uspehe. Treba
je le, da se zavzamemo za idejo
skupno in v zavesti, da s tem vr-
šimo korak, če že ne k napredku
naše narodnosti, pa vsaj skrbimo
za to, da ne bomo v zgodovini
belježeni kot brezbrizniki.

Podpisani sem se zadnje čase
začel zanimati za to, da bi Slo-
venci v Čikagu imeli vsaj eno ra-
dijsko uro na teden. Govoril sem
z raznimi osebami, katere bi po
mojih mislih omogočile, da se ta
ideja izvrši. Dobil sem v največ
slučajih zadovoljive odgovore,
vendar pa so razni pomisleki in
tudi nekoliko predsodkov. Seve-
da, financiranje igra pri tem naj-
večjo vlogo.

Da pa se vsem onim, ki so v
dvomu, dokaže, da je želja po ra-
dijski uri večja kot si gotovi lju-
dje predstavljajo, je vsak čita-
tel tega dopisa naprošen, da na-
piše dopisnico in mi sporoči sle-
deče: "Jaz sem za to, da se ta
misel ponovno udeleži. Želel bi
da se program uvaja na sledeči
postaji (označite postajo, katera
vam je najljubša. V postev pri-
dejo sledeče postaje: WGEC,
WCFL, WEDC, WBBM in WLS).
Ne pozabite torej skrbeti za to,
da označite postajo, ki vam je
najljubša, da se potem pogajamo
z isto za ceno.

Pričakujem, da se oglasite vsi
oni, ki se zanimajo. Skušal vas
bom nagraditi s tem, da boste za
vaš trud v bližnji bodočnosti si-
šali na vaš radijski slovensko pe-
sem, godbo itd. Pričakujem to-
rej, da se skupno zavzamemo in
s tem pokažemo, da ne zaostaja-
mo za drugimi narodi, temveč da
želimo povzdigniti naš mlajš
po naših močeh do mogočega vi-
ška. Pri tem apelu imam v mi-
slih vse, brez razlike na stan, ve-
ro ali politiko, posebno pa se pri-
poročam onim, ki se bavite s ka-
ko trgovino ali zastopate razna
društva in organizacije, da se za-
nimate in mi z dopisnico sporo-
čite vaše mišljenje.

Če se delavke razmere v krat-
kem času izboljšajo, nam bo
vsem v veselje in ponos, da smo
se odločili za ta korak. Misel je
sprožena. Ako se strinjate, bo-
ste gotovo žrtvovali dopisnico in
mi sporočili, da se bom vedel ra-
vnati. Naslov: John Potokar,
1860 So. Hamlin ave., Chicago,
Ill.

Delavske razmere v Penni

Bridgeville, Pa. — Delavske raz-
mere v splošnem so pod ničlo.
V nekaterih krajih delavce upo-
slujejo, v drugih jih pa odslavl-
ljajo. Rudarji so stoprocentno
na stavki na mehkem polju pre-
moga od 13. sept. Nihče ne ve
kdaj se vrnejo na delo. Kot iz-
gleda bo zmaga na naši strani,
ker smo se vsi organizirali v
unijo UMWA. V to organizaci-
jo smo pristopili stoodstotno,
ker so nas razmere v to prisilile.
Brez organizacije ni nič. Nira
je sedaj v splošni razpravi po-
vsod. Vsi skupaj pa čakamo,
kaj nam prinese.

Mnogi vidijo v sedanjem giba-
nju polom kapitalizma in profi-
tarskega sistema. Na delu so
razni govorniki in organizator-

Čikaška razstava: Miss Mary
Karambelas, čikaška Grkinja, ki
je predstavljala eno izmed slo-
venskih boginj na grški dan.

ji, da privedejo vse delavce v
organizacijo. Govorniki in vo-
ditelji so člani kontinentalnega
kongresa, ki skušajo priversti
vse delavce v eno močno organi-
zacijo. Sedaj ima ameriško de-
lavstvo priliko prvič v zgodovini,
da se masno organizira.
Vprašanje pa je, če bo delavstvo
v polni meri to priliko tudi izra-
bilo sebi v korist, tako da bo koa-
izkoriščevalnemu sistemu. Od-
govor slehernega delavca bi mor-
al biti veliki "Da." Potom or-
ganizacije bo več delavcev dobi-
lo delo in izvojevali si bodo bolj-
še pogoje in razmere. Potom
organizacije, močne delavske or-
ganizacije, se lahko odpravi špi-
jonaža in vse neznosne razmere
pri delu. Prisili se delodajalce,
da bodo bolj človeško ravnali z
delavci in jim pošteno plačali.

Sedaj so v veljavi razna šika-
niranja, izrabljanja in zapostavl-
janja. To pa zato, ker niso de-
lavci organizirani. Dosedaj je
vladala anarhija. Kot izgleda,
če se bo delavstvo dovolj zavedlo
in izrabilo priliko, bo temu ko-
nec vsaj delno. Potom močne
organizacije pa bodo delavci v
bodoče lahko pridobili še ostale
pravice.

Tukaj imamo dve društvi, ki
spadata k SNPJ — št. 172 in 295
— ter samostojno društvo, ki la-
stuje dvorano. Društvo št. 295
ima tudi lastno dvorano, v kate-
ri se vršijo seje in veselice.
Priliko ima vsak rojak, da se or-
ganizira. Tukajšnji rojaki so
naprednega mišljenja in so ve-
činoma vsi v organizacijah. Ako
bi hile delavske razmere boljše,
bi bilo med nami mnogo dru-
štvenega in političnega življe-
nja. Upamo, da se bo kmalu
obrnilo na boljše in da nam novi
deal prinese boljše čase, ne sa-
mo obljube, od katerih se ne da
živeti. Frank Strah, 295.

Z našega obiska

Harwick, Pa. — Ker smo dobili
počitnice, smo se odločili, da gre-
mo na obisk k prijateljem v Lin-
coln, Ill. Vsedli smo v avto in
se odpeljali na dolgo pot. To je
bilo v nedeljo, dne 17. sept. V
ponedeljek, dne 18. sept. smo pri-
šli na mesto k družini Spargakel
v Lincoln, Ill., kamor smo se na-
menili. Ustavili smo se pred
gasolinako postajo in beer gar-
denom, ki ga lastuje imenovana
družina. Z gospodinjso se nismo
videli 16 let in ob svidenju so
se nam orosile oči. Pogostili so
nas z okusno večerjo, potem pa
smo šli obiskat ostale prijatelje
in znance.

Z nami je bil tudi naš sin z
ženo. On igra na harmoniko,
zato so mu brž preskrbeli ta in-
strument, da je igral. Po dolgih
16 letih odsotnosti je zavladalo
veliko veselje. Vsega je bilo do-
volj in zabava prvovrstna. Spar-
gakelovi so obljubili, da obi-
ščejo na pomlad vse prijatelje in
znance v Penni. Pri Spargakel-
novih se imajo dobro, dosti ima-
jo dela in jela.

Na našem potovanju smo vi-
deli mnogo zanimivega. Razna
lepa mesta in krasne farme. Po-
sebnost se nam je dopadlo mesto
Chicago, ki je tako ogromno.
Ob koncu se želimo zahvaliti
vsem, ki so nam nudili olajšave
in postrežbo ter zabavo. Upa-
mo, da bomo imeli priliko povr-
niti. Anton in Mary Kelhar.

Delavske razmere v Penni

Sharon, Pa. — Na 19. septem-
bra sem se napotil v Pittsburgh.
Moj namen je bil, da ostanem
v okolici Pittsburgha več tednov
ali celo mesecev, da obiščem vse
stare naročnike Prosvete in pri-
dobim nove. Mnogi rojaki so
mi namreč obljubili, da se bodo
novoročeni na dnevnik Pro-
sveto. Po par dnevih kolovrate-
nja sem se vrnil. Nira še ni
prinesla zaželenega uspeha. V
tovarnah se še vedno slabo dela,
tako da o kakšnem napredku se-
daj še ni govora.

Večina premogorov ne ob-
ratuje. Vse delo so ustavili.
Tako je prav. Pozivam vse ru-
darje in delavce sploh, da se
držijo trdno v boju za svoje pra-
vice. Sedaj imate vajeti v roki,
sedaj imate izredno lepo priliko,
da se organizirate v močne uni-
je. Take prilike še niste imeli.
Če sedaj vajeti izpustite, ne bo-
ste kmalu imeli enake prilike ali
pa nikdar. Dajte pogum drug
drugemu. Poučite one, ki ne či-
tajo delavskih listov, da vam po-
magajo pri organiziranju. Ni-
kar ne poslušajte raznih govo-

Novi kubanski predsednik dr.
San Martin, ki je radijskelec.

ric, ki so neresnične, da tu ali
tam delajo. Vse majne počiva-
jo in piketi so na straži stalno.
Pomagajte jim!

Bluzu Cheswicka je neka maj-
na, pri kateri so piketne straže
tako močne, da ustavijo vsako-
gar. Ko sta šla oni dan boss in
superintendent kot po navadi na
delo, so ju piketniki ustavili in
jima zabranili pot v jamo. Mo-
rala sta se vrniti. Seže ko sta
dokazala, da sta rovska uradni-
ka, so ju pustili naprej.

V par dneh mojega obiska po
naselbinah sem nabral mnogo
novic, katere bom ob prvi pri-
ložnosti objavil.

Anton Zidanšek.

Dodatno poročilo o nesreči

Detroit, Mich. — Pred kratkim
je umrla Anna Vozel za požod-
bami, ki jih je dobila dne 22.
avgusta v avtni nezgodi. Pre-
minila je v San Bernardino
okrajni bolnici v Kaliforniji.
Rodila se je v Gallupu, N. Mex.,
in je bila stara šele 19 let. V
isti koliziji je bil ubit tudi njen
8 mesecev star sinček prvoro-
jenček. Vozlova družina je bila
na potu iz Fontane, Calif., v De-
troit. Vozili so se z nekim
Berchfieldom, čigar avto je zle-
tel v jarek. Za pokojno Anno
žaluje njen mož Anton Vozel.

Matt. Kaitna.

Članica se podvrgla operaciji

Nanticoke, Pa. — Sestra Ma-
ry Hautman, članica društva št.
447, se je morala podvrgati ope-
raciji in se nahaja v Mercy bol-
nišnici, Wilkes-Barre. Operacijo
je srečno prestala in rojakom iz
bližnjih naselbin priporočam, naj
jo obiščejo.

Dne 16. septembra je divjala
tukaj deževna nevihta, ki je na-
pravila veliko škodo, največ pa
družbi Glen Alden Coal Co. pri
rudnikih Truesdale in Bliss. —
Michael Ferlin, tajnik društva
št. 447.

Član umrl

Peoria, Ill. — Dne 19. sept. je
preminil naš član John Turkar,
veletni predsednik društva št.
311 SNPJ. Pogreb se je vršil dne
21. sept. Iskrena hvala članom in
sosednim društvom, posebno pa
mladinskemu društvu št. 740, ki
mu je poklonilo krasni venec v
zadnji spomin, za pomoč in ude-
ležbo pri pogrebu. Prizadetim
globoko sožalje!

F. Wolgemuth, tajnik.

Anglija bo odpravila "poor
relief"

London. — Angleška vlada
namerava ukiniti sedanji sistem
podpiranja revnih, ki je v ro-
kah krajevnih oblasti. Brema
bo prevzela državna vlada, ker
je prišla do spoznanja, da ima
dežela na rokah večje število
delavcev, ki ne bodo nikdar več
uposljeni.

Sedanji krajevni sistem za
pomoč revnim datira v začetno
dobo industrializma. Dokler ni
sprejela zakona za brezposel-
nostno zavarovanje, je bil to
edini sistem javne pomoči. V
sedanji krizi dolge brezposelnos-
ti in pa valed izgledov, da bo
mnogo delavcev stalno odvisno
od vladne podpore, bo vlada
vzela to breme krajevnim obla-
stem, ker je sistem skrahiral in
so skladi v mnogih mestih iz-
črpani ter nezadostni.

Bogata žetev prinese
siji lepše dni

Pridelek pšenice je med naj-
težjimi. Nov optimizem
po deželi. — Lakoti po-
veliko žrtev.

Moskva. — Letošnja že-
tev je prinesla Rusiji nov
mizem, ki je viden med lo-
po deželi in v mestih in še lo-
v vladnih krogih. Žetev je
najbogatejša in povojni B.
Boljševiški uradniki pravi-
bo prekosila celo rekordni
lek pšenice leta 1930. Kol-
resnice na tej napovedi, se
da točno ugotoviti, vsekaj
je gotovo to, da je pridelek
najboljši.

Do srede septembra je b.
podlagi sovjetskih poročil
90 odstotkov pšenice po-
nad 50 odstotkov omlaten
je precej več kakor je zna-
tev in mlatav pred enim
Tudi zimski posevki, s ka-
so že pričeli, prekašajo lani-
sevek do sredi septembra.

Po tragični izkušnji v to-
tu je tudi pričakovati, da
ne bo hitela z eksportom,
bo tako liberalna kakor pre-
leta. S svojo gospodarsko
ko zadnjih par let je za-
večje pomanjkanje v de-
nekaterih krajih, predvsem
krajini, ki je žitnica Rusij-
jo lakoto.

Koliko je za lakoto umr-
di to poletje, se poročila ka-
to posebno v inozemnem č-
sju. Neki nemški poročev-
je potoval po prizadetih
je te žrtve ocenil na pet
nov. Neki inženir, ki je
videl najbolj prizadete po-
ne, je to število znižal na
liljon. Sovjetski uradniki
vijo, da je letošnja lako-
brala okrog sto tisoč ljud-

Te tragične izkušnje so
le morilo na deželo. Pom-
nje živeža ni moglo od-
niti dejstvo, da industrijska
dukcija stalno narašča in
nufaktorne potrebe čve-
gije dobe kakor kdaj pre-
vojni Rusiji. Produkcija
mnogih industrij reko-
stalno narašča.

Vesti o bogati žetvi pa
gnale iz dežele tudi to mo-
opazi na cestah, kjer so
ce veselejših obrazov, in
pa v razgovorih s sovjetskimi
radniki.

Do letošnjega pomanjka
prišlo, ker so šli lani kmet-
tje na stavko. Za to stav-
pasivno resistenco je v ve-
ri odgovorna vlada, ker je
bivala preveč izkoriščala
travala jim je toliko pride-
kar jih na drugi strani ni
odškodovati z industrijski-
delki, da se jim je zdelo
umno delati. To politiko
zgodaj zadnje spomlad
na revidirati in kmetje so
pet oprijeli dela.

Revija "Nation" hvali

New York. — Liberal-
ja The Nation, katere je
krat kritiziral voditelje
riške delavske federacije,
ji zadnji izdaji močno
Johna L. Lewisa, pred-
UMWA, katerega so liber-
progresivci že dostikrat
li kot reakcionarja. Za-
jim je zameril pred zad-
lilno kampanjo, ker je
podpiral predsedniškega
data republikanske stran-
Nation hvali Lewisa,
oklinal generalne stavke
pritislu rudarjev, ki so
jali nestrpni, ko so baro-
moga odlašali s podpisom
vlinika.

Kanadsko delavstvo za-
Niro

Windsor, Ontario. —
konvencija Kanadskega
kovnega kongresa je fe-
vladi poslala apel in za-
vladi prične boj proti de-
na sličen način kakor
vlada Združenih držav
zahtevajo, da mora biti v
Niri zastopano delav-
vseh odborih in komisijah.

V tistih je delovnik še
dol

Chicago. — V čikaški
trih je delovnik za red-
osobje še vedno dol. Za-
ur na teden, prej pa je
ur. Plača je minimalna.
teden, le Balaban & Ka-
160c več.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Sedel je za mizo, naslonil glavo na roke in se razgledoval po kuhinji. Počasi si je zmel spanec z oči, zažarela mu je vzdramljena mladost na licu in vesel je začel pripovedovati materi:

— Sanjal sem same neumnosti, mama. Najprvo sem bil v nekem čudnem kraju, kjer se je tlo ljudi na trgu. Od vseh strani so vrel skupaj in ko sem le hotel priti bliže, da vidim, kaj se je pripetilo, so me zgrabili in kričali: Ta je njegov. Primate ga! Vlekli so me na sredo. Tam pa je bil oče ... Sedel je na sodu, prečudno našemljen, z nekakšno papirnato krono na glavi. Ko so me privlekli k njemu, se je nagnil k meni in mi zasepetal: Nič jim ne ugovarjaj! Med same norce sva zašla!

Ana se je grenko smehljala tem njegovim nedolžnim besedam in dejala:

— Sanje so semtertja silno smešne.
— Pa vendar — nekaj pomenijo! Stara mama pravi, da je v sanjah vedno trohica resnice.

— To so bajke, Bogo. Če bi se zgodilo vse tisto, kar se nam sanja — pomisli, kakšne nemogoče stvari se včasih prikazujejo v sanjah.

— Da! Koj nato pa se mi je sanjalo, da se je Pavel vkrcaal na veliko ladjo, ki se je pričela dvigati v zrak. To je bilo res smešno, nimaš pojma, kako se je bal. On je velik strahopetec! Ano je stisnilo čudno občutje. Naglo je odprla vrata in pohitela po stopnicah.

Prisluhnila je pri ključavnicah.

Sunkovito je zgrabila za kljuko in odprla.

Nato pa se je kakor zrušena naslonila na vrata. Praznosta v sobi se je odbila ob njo in ji vžigala nemogoče bolečine. Vse tiho. Ni se ji trgalo srce. Ni kričnila in ni se nagnila čez okno, da bi poslednjič zajela njegove spomine, ne, že od vsega početka se je pripravljala na to najhujše ... V poslednjih dneh je pogostokrat slikala ta zadnji dan pred svoje razbolele oči, premnogokrat jo je obšla misel na takšen grd konec, nikdar se ni varala s solnčnimi sanjami.

Sesedla se je na posteljo in nanjo se je navallila vsa tragika njenega življenja kakor plaz, ki jo je hotel zdaj pa zdaj zasuti in jo potegniti navzdol.

Njen nedovršen portret, ki je visel na steni, jo je gledal, vse črte tega naslikanega obraza so bile v solnčni luči močno začrtane, njen smehljaj tam zgoraj je bil smehljaj notranje sreče, ki ji je morda enkrat samkrat prisiljal na lice.

Skozi razdrto tegobo trenutka so se ji uprle oči v to Ano, ki se smehljala, kakor bi se je nikdar ne dotaknila žalost.

Tedaj ji je spolzel pogled na zrcalo nad toaletno mizico. In ko je zagledala v njem resnični svoj obraz, zatemnel, zagrenjen in neskončno žalosten, se je zgrozila.

Snela je sliko s stene in si jo obdržala v naročju. Zdelo se ji je, da drži v rokah deklico, vso zasanjano in ožarjeno od mladosti. Zdelo se ji je, da je to silka deklice, ki jo je včasih na vso moč ljubila, a je zdaj nič več ni.

Morda je umrla?

Morda se je izgubila?

Morda so jo ugrabili cigani?

Deklice s tem srečnim smehljajem ni več ...

Justin je šel in ga ni več ...

Wydra je šel in se več ne poyrne ...
Pavel je pobegnil in je niti poljubil ni za slovo ...

Prazna je.

Ne izpolni je niti žalost niti razočaranje, ko sedi tam s sklenjenimi rokami po pobegu moža, ki ga je našla na cesti.

Nič več je ne reže preteklost: izogijena domačija, očetova kri, vojna in pomanjkanje, skrivna ljubezen in razočaranje, varanje in iakanje, dvig v bogastvo, pijanstvo in bolezen, padec v negotovost, ki zija pred njo kakor nepregledna, pusta ravan, nikjer omejena z obzorji.

Sama, samcata stoji v tem neizmernem prostoru bolesti.

Nič se ne gane.

Niti ene svetle cvetlične vejice ni, da bi se misel spočila v njeni drobni, dehteči senčici ...

In ko že kloni, ko se že drobi v prah, da ga veter raznese na vse strani, pod nebo, v nič, ko je že mrtva, ko grabi roka medeno rezilo za odpiranje pisem, plane v sobo Bogdan in zakliče:

— Mama, kaj delaš tu zgoraj? V šolo se mi mudi!

Tedaj opazi deček njeno čudno spremenjeno lice, občuti, da je v materi zlo, ki jo muči, se vrže k nji, jo objame in poljubi.

— Mamica, mamica, zakaj si žalostna? Jo vpraša ljubeče. Jaz te imam vendar rad!

Ana se drami, roke njenega otroka jo vse tesneje objemajo in v njeni praznoti zadoni njegov glas, da se strese kakor pred silnim gromom. Vso jo izpolni, vse, vse, kar se je pravkar hotelo strmoglaviti v prepad, se ustavlja, zagovzdi, v sebi čuti čudovito moč, ki je močnejša od obupa.

Vse, kakorkoli se je bilo zgodilo z njo v teh letih, se kolobari in gnete v meglo, ki se počasi odmika od nje. V tej megli je pol njenega življenja, ne pol, skoraj vse življenje, v nji je njena kri, njen smehljajoči se obraz, v njej je vse, vse do tega zadnjega trenutka.

Toda v njeno praznoto se je zadržal klic njenega mesa, klic njenih otrok, krik njene korenike, katere se je oprijela.

Krčevito stiska otroka k sebi, v nji se poraja sklep, sklep, ki raste vse više in više.

— Sin moj! dahne s krvavo bolečino, ljubi me! Ljubi me!

— Neskončno te ljubim, mati, vzklika Bogdan in jo zasiplje s poljubi.

Sklep pa raste in raste ...

— Tedaj pojdeva! pravi Ana in ga prime za roko.

— Kam, mati —? vpraša sin, razbolel od njene bolesti.

— K Marti, k Darinki, dragec — da bomo skupaj, da bom za vse večne čase pri vas!

— Oče ...? Vpraša sin in strmi vanjo.

— Oče ...? Njeno lice dobi strahoten izraz.

Sklone se nad njegovo obličje in zasepeta komaj slišno:

— Oče ...? Oče je umrl!

Sina stisne k srcu, sin se oklene matere in oba jočeta, kakor bi stala ob odprtem grobu.

Zunaj je solnce.

Lastavica bliskovito švigne mimo okna.

(Konec)

MAVRICA

Spišal Zvonimir Kosar

Po vroči dopoldanski soparici se je pričelo popoldne nebo hipoma temniti. Močan veter je gugal oblake in jih besno premetaval od juga proti severu. Ko je prvi blisk zarezal svoj ognjenordec križ na nebu, si je iz črnega hriba oblakov izdobil svoje žrelo grom in grozeče bobnel od obzorja do obzorja. Sadno drevje okrog hiše se je ječaje upogibalo, žito na njivah se je šibilo do tal, mrgolec kakor razburkano morje, gozd za dolino je temno bučal. Blisk je žarel za bliskom; iz nanovo odpirajočih se žrel v hribovitem oblaku je bruhalo z vedno večjo silo, grom za gromom je rohnel nad zemljo, brizgaje v daljavo svoj srd ...

Sklonjeni pod gugajočimi se oblaki so hiteli z delom na travniku vsi Senčarjevi, od najmlajšega do najstarejšega, da jim je curkoma ili znoj z lic. Iz tresočee se temine, ki jo je predlo na zemljo nebo, so migljale vse križem na travniku grablje, so se leketale bele podlakti domačih deklet in je žarel obraz hlapca, ki je z velikimi vilami metal na voz seno. V ženska krila se je lovil veter in jih napejal, fantom pa so fofofale pod vratovi odpete srajce, na prsih in na hrbtih premočene od znoja. Nihče ni izpregovoril besede, nihče se ni ozrl nad seboj v preteče nebo — vsi so molče samo delali z naglico in vztrajnostjo stroja, ki v njem vsak najmanjši del točno izvršuje svojo nalogo. Vsakdo je slutil, da se bliža ne-

kaj strašnega, pa svoje groze ni hotel izdati, ker se ni hotel pokazati plašljivca.

Prve težke deževne kaplje so trdo cmaknile na travnik, ko je položil gospodar po sredi voza dolgo žrd. Mali Peterček je smuknil izpod voza in zavihel čez žrd konec vrvi na drugo stran — vseh roke so se iztegnile, poprijele urno za vrv in vlekile, po mračnih obrazih pa so že bolj nagosto zaškropile deževne kaplje. Visoko naloženi voz je bil povezan. Hlapec je pobral s tal bič in pognal: "Alo, brdavska, zdaj pa le!" — Konja sta krepko potegnili, fantje in dekleta so se zadaj in ob straneh uprli z životi v voz in šlo je s travnika po klancu navzgor proti domu.

Se preden je bil voz pod streho pod kozolecem, se je iznad hriba nenadoma izvalila kakor noč gosta črnina ter v enem samem trenutku podplula zabuhle oblake na nebu. Butnil je vihar, zgostil v hipu preko polja razpotegnjene sence v hladen mrak, vršal skozi dolino, česal tuleč hribu zeleno grivo, gozd, lomil drevje, loputal z vrati in žvenketal z okni. Namesto prejšnjih debelih kapelj so zasikale skozi ozračje tenke, mrzle kapljice, leteč v poševni smeri, vsakomur naravnost v obraz. Bliski so se križali in iz črnega ovoja oblakov je samo še votlo hropelo in grgalo.

Voz je zavil pod kozolec. Tistikrat se je veter zasukal in odšumel nad gozdom v daljavo — pod temnim nebom pa se je vespovsod v zraku posvetilo — bleščeli ledeni cvetovi. In že: Tik, tok! Tik, tok! Z mrtvaškim

glasom, kakor da bi zabijal kdo žeblje v rakev, je pričela ropotati po tleh toča.

"Jezus, Marija — bežimo!"

Nihče ni vedel, kdo je kričnil te besede, ali samo eden ali morda vsi skupaj, zakaj vseh srca so bila prenapolnjena z grozo. Vsi hkrati pa so se prestrašeno spogledali, nato pa so stekli kakor na ukaz proti hiši. Tekli so in zapirali za seboj vrata, toča pa je v enakomernih udarcih neusmiljeno in neizprosno padala na zemljo in zvenel tolka po strehi in po zidovju.

Naslonjen s komolcema na polico večnega okna, je s šklepetajočimi zobmi strmел gospodar skozi okno venka v vihar in nevihto. Vedno gosteje je padala toča in pocvenketavala na steklo.

V veliki kmetijski sobi so glasno jokali. Mati je molila rožni venec; odgovarjali so ji z ihtječimi glasovi; potem je mati prenehala moliti, in zajokali so vsi skupaj obupno in pretresljivo in iz joka se je iznova vil zategel, proseč glas, ki je razločno prihajal v vežo:

"Češćena si Marija, milosti polna ... ki si za nas krvavi pot potil ..."

"Sveta Marija, mati božja, prosí za nas ..."

Tresoč se po vsem životu je gledal gospodar skozi večno okno; gledal je, kako mu z jekleno hladnokrvnostjo klesti toča drevje, kako mu čofota trtje v vinogradu in kako mu mlati žito na njivah — in dvignil je svojo roko ter šel s konci nohtov na iztegnjenih prstih strgajo po steklu navzdol, da je

rezko zaškrtalo; njegov obraz je popolnoma pozelenel in belino njegovih izbuljenih oči so prevlekale tenke rdeče žilice.

Vedno glasneje je cvenketalo na steklo. Vse ozračje od obzorja do obzorja je bilo kakor prepredeno z lahno belo tančico, ki se je urno sukala in se zvijala, čim bolj se je bližala zemlji. Kakor da švigajo bliskoma navpik in pošev ostre srebrne sulice na zemljo — tako naglo in nagosto je padala zdaj toča. V nekaj trenutkih je bilo pobeljeno vse, travniki in njive.

Samo stokanje in vzdihovanje se je še čulo iz sobe. Pa ne — mati je še molila:

"Češćena si Marija, milosti polna ... ki si za nas križan bil ..."

Molila je mati, ubožica, odgovarjal pa so ji le stoki in vzdih. In mati sama je sredi molitve zastokala in zavzdihnila:

"O, sladka Devica — kaj bomo pa zdaj počeli? ... Vse nam pobije toča, vse, vse ... Molimo, otroci! ..."

Gospodarju se je nagibala glava k prsom. Videl je: žito na njivah, grozdje na trtju, sadje na drevju — vse uničeno, pokončano ... Kakor da je voljska pomandrala cvetočo rodovitno pokrajino in jo opustošila ... Žulji na rokah — čemu? In čemu znoj, ki si ga potil — čemu? Zato, da ti je zorenje tvojega dela uničila toča. Ves trud zaman, zaman vsi žulji in ves znoj ...

Nevihta se je počasi polegla in nebo se je pričelo jasnit; a ni se zjasnilo. Od severa je privlekel veter nove vlake, nabasane z umazanimi, cunjastimi oblaki, ki je z njimi zamašil svetle razpoke na nebu. Navpik nad dolino je zabriel slaboten blisk; nekje visoko, visoko se je zabohotal grom ... Naposled se je vžil dež ...

Vežna vrata so se odprla in zatopil je Peterček, bosonog, z zavihanimi hlačkami in popolnoma mokrim klobukom.

"Ata, poglejte! Kako debela toča — kakor jajce ... Vse belo je zunaj."

In deček je odprl dlan — na dlani se je lesketalo veliko ledeno zrno.

Z zelenim obrazom se je ozrl gospodar na prožčo mu dlan. Gledal je nekaj časa, z brezizraznim, ubitim pogledom, potem pa je nenadoma odskočil nazaj proti oknu.

Mavrica je sijala zunaj. Se je škropil dež, a zdaj že polahko — oblaki so se odpirali, proti zemlji je pljuskal z deževnimi kapljicami vred slap solnčnih žarkov in vedrina neba se je širila. Nad dolino, nad širni, s točo pobeljimi polji pa se je v ogromnem loku spenjala mavrica, tako lepo rožnata in smehljajoča, kakor veselega otroka lica. Njenega prelestnega bleška polna je bila vsa veža, v njenih bajnih rožah je migljalo in se iskriло okno. In preko gospodarjevega obraza, še pred kratkim od obupa razjedene, se je razlila svetloba, božajoča, sladka.

Iz sobe je stopila v vežo mati, za njo otroci, hlapec in dekla. Nikjer nobene solze več — kakor pozlačeni so se svetili vseh obrazi, zarisani v odsev mavrice.

In gospodar je prvi dvignil glavo. Široko polja, pod visoko vzpeto pisano mavrico, so se utrinjali sami biseri ...

Za hrbtom se je približal tedaj materi Peterček, da bi še njej pokazal, kako debelo točo je bil našel zunaj. Iztegnil je roko proti oknu, a mati ni videla toče nikjer več — tudi na dečkovi dlani se je lesketal biser.

Tudi tolažba

Wagnerja je prosila neka pevka, naj preizkusi njen glas. Po končani skušnji je dejala:

"Moj glas je vse moje ime-tje!"

Wagner jo je pa potolažil:

"Nikar ne obupajte, milostljiva. Revščina ni aramota!"

Ameriški oglas

V nekem ameriškem časniku je bil ondan tale oglas:

"Mlad oceanski letalec, ki premore šest maslenih kruhov, pilotске naočnice in toplotno steklenico s čokolado, išče družabnika z dobrim letalom za polet čez ocean."

O kljukaslem križu

Beograjska "Politika" prinaša iz nekega krakovskega ilustriranega lista tale zanimivi članek o "Hackenkreuzu" (hitlerovskem kljukastem križu), ki so ga hitlerjevci prevzeli iz arijskih časov in navad ("Svastika") kot znak arijske čistote nemškega naroda.

"Povsem napačno bi bilo, če bi verjeli ali menili, da ima Hitler monopol na znak kljukastega križa. Že v davnih časih je služila svastika kot simbol raznim narodom, pa tudi danes še vedno označuje najbolj zvito in krvoločno indijsko božanstvo, boginjo Kali.

V okolici Kalkute so nagromadeni hrami in oltarji posvečeni čaščenju najkrvoločnejšega indijskega božanstva, boginje Kali. Predstavljajo jo kot ženo s štirimi rokami in s tremi očesi. Eno oko je obrnjeno proti preteklosti, drugo k sedanjosti, a tretje k bodočnosti. Eno roka vihti meč v obliki srpa, s katerim je odsekala boginja glavo mladeniču in to glavo nosi v drugi roki. Njene noge gazijo po truplih, ki pokrivajo tla. Petnajst lobanj nanizanih na vrvico ji služi namesto ovratne ogrlice in kot vrhunec groze jo predstavljajo z iztegnjenim jezikom, ki je ogromen in pokrit s peno.

Na stotisoče vernikov se hodi klanjat v to boginjo Kali posvečeno svetišče. Eni zahtevajo število potomstvo, drugi dežja, dobro žetev in bogat ribolov. Vsako leto žrtvujejo tej boginji po eno človeško življenje. Mladenčica kot žrtve privedejo za steber ob svetišču. Množica ljudstva pleše ob spremljevanju gorečih molitev namenjenih boginji, naravnost noro okrog njega: "O, Kali, mi ti žrtvujemo lepo žrtve in zato nam podari obilno žetev, zdravje in rodovitno letno dobo. Sprejmi žrtve tega mladeniča, in naj ne pade niti eden greh na naše glave."

Med tem privedejo žrtve, ki ji svedenik z enim samim zamahom meča odseka glavo. Verniki, ki so na vrhuncu verske ekstaze trgajo s trupla kose mesa. Včasih se z namenom, da se obred izpremeni, obrne steber, na katerem je žrtve privezane in to tako hitro, da verniki trgajo kose mesa z živega telesa.

Cim več solza pade iz oči žrtvovanega mladeniča, tem plodonosnejši bo dež. Kose mesa, ki so jih udeleženci nad temu čudnimi krvavimi relikvijami (ostanki) molitve in polovico relikvije izročijo boginji zemlje (rodovitnosti), drugo polovico pa razdelijo med najstarejše rodbinske člane v dotičnem kraju.

Zdaj je angleška vlada prepovedala izvrševanje teh barbar-skih obredov. Ker pa seveda ni mogla izbrisati in iztrebiti tega tisočletnega obreda žrtvovanja kar v enem dnevu, ga še vedno tolerira, vendar samo pod pogojem, da žrtve ni več mladenič nego mlado jagnje. Zival sta žrtvovala dva svečenika in sicer v neki skupini, kjer je bil najbolj

Čikaska razstava: "Mississippi", Helen Berna Clarksdale, Miss.

zastopani ženski spol, in manj fanatičnimi spolki marji so prinesli žival za vanje, ki so jo metali sva ma, ki sta jo morala upo-
poletom za dve nogi. Pote-
zavihte krožno po zraku,
jo privežejo za žrtveni
Med vsem časom teh ce-
odmeva strašno vpitje v
sotnih in vsi skupaj pol-
litve, kakor v onih časih
žrtvovali človeške žrtve.
vzame svečenik v roko m-
bliki srpa in odseka je-
glavo. Kri, ki brizgne v t-
notku, oškropi prisotne in
cedi po zemlji. Zenske-
jo med seboj, katere bo-
piti to kri še vročo in to
delijo z zbranimi psi. Po-
množico prevzema vse-
bolj norost, kajti množice
dena od religiozne (vera-
staze. Zenske dobivajo
ne napade in se začno ko-
no tresti. Trgajo svoje
povzročajo si rane in le-
koncu padajo, fizično (i-
in moralno (npravno) po-
izžrpane, nezvestne na t-
tem kričanje romarjev
neha bličati živcev in v
klenski atmosferi (ozra-
hranijo tudi najbolj zdra-
je težko svoje ravnotežje
In to so menda vzgledi
terimi hodi Hitler!

HITLER KOT POSREDO-
VSTOP V NEBO.

Hindenburg je umrl v
nebo. Ko pride do sv-
ga poprosi za pristupitev
Sv. Peter odgovori:
maršal, ne pustim vas
brez konja. Vse življen-
jezdili na konju, pa mor-
nebo s konjem." In Hin-
ae vrne proti zemlji iska-
Na poti sreča Hitlerja,
mu potoži svoje težave.
ga potolaži rekoč: "Jaz
sv. Petru dobro znam, k-
jem Vam pristop v ne-
konja." In skupno se p-
proti nebu. Ko ju sv. Pe-
da, kliče že iz daljave:
maršal, gospod marš-
sem vam, da pridete s
ne z oslom."

NUGA-TONE VAN

NOVO ZDRAVJE

NUGA-TONE glava rane ogre-
ga sluznost, zlojila spet, v-
prohvatnega sluznost in odvisni-
moš milijonov in živim sluzi-
da odprano alo. Pomaga tam-
sluznost niso zmogli in dobri so
v par dneh uporabe.

NUGA-TONE se prodaja v vsi-
Pacito, da dobite prvi NUGA-T-
jemljite nadomestil.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr-
alovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLA
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerni, unijsko dalo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 6944
Chicago, Ill.

Tam se dabo na željo tudi vse ustrezne pošiljke